

HIFZI TOPUZ

ANI VE MEKTUPLARDA

MELİH CEVDET ANDAY

Remzi Kitabevi

Hıfzı Topuz/kitaplar ve ödülleri:

Roman: *Meyyâle* (1998), *Taif'te Ölüm* (1999), *Paris'te Son Osmanlılar* (1999), *Hatice Sultan* (2000), *Gazi ve Fikriye* (2001), *Çamlıca'nın Üç Gülü* (2002), *Devrim Yılları* (2004), *Tavcan* (2005), *Başın Öne Eğilmesin [Sabahattin Ali Romanı]* (2006 – 36. Orhan Kemal Roman Armağanı, 2007), *Özgürlüğe Kurşun* (2007), *Kara Çılgılık [Lumumba Romanı]* (2008 – Afrika Barış ve Dostluk Ödülü), *Abdülmecit* (2009), *Hava Kurşun Gibi Ağır [Nâzım Hikmet Romanı]* (2011), *Elbet Sabah Olacaktır [Tevfik Fikret Romanı]* (2012), *Vatanı Sattık Bir Pula [Namık Kemal Romanı]* (2013), *Çılgın ve Özgür [Neyzen Tevfik Romanı]* (2014), *Paris'te Bir Türk Ressam [Fikret Muallâ Romanı]* (2014), *Şanlı Kanlı Yıllar* (2017), *Nevbahar* (2018), *Paris Sürgünü* (2019).

İnceleme-Araştırma: *L'information Internationale dans la Presse Turque* (Strasbourg, 1961), *Basın Sözlüğü* (1968), *Kara Afrika* (1970), *Caricature et Société* (Paris, 1974), *Uluslararası İletişim* (1985), *İletişimde Karikatür ve Toplum* (1985), *Lumumba* (1987), *Kara Afrika'da İletişim* (1987), *Journalist: Status, Rights and Responsibilities* (Prag, 1989), *Basında Tekelleşmeler* (1989), *Yarının Radyo-TV Düzeni* (1990), *Siyasal Reklamcılık* (1991), *Dünya Karikatür Tarihi* (1997), *Dünyada ve Türkiye'de Kültür Politikaları* (1998), *Türk Basın Tarihi* (1973, 1996, 2003), *Kara Afrika Sanatı* (2016), *Büyülü Afrika* (2018).

Anı: *Elveda Afrika, Hoşça Kal Paris* (2005), *Fikret Muallâ* (2005), *Paris '68: Bir Devrim Denemesi* (2008), *Bana Atatürk'ü Anlattılar* (2010), *Gülümseyen Anılar* (2011), *Ardından Yıllar Geçti* (Öner Ciravoğlu ile, 2013), *Gizli Aşkılar* (2015), *Atatürk Sesleniyor* (2016), *Bir Zamanlar Nişantaşı'nda* (2017).

Başlıca ödüller: Sertel Demokrasi Ödülü (1998), Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Basın Özgürlüğü Ödülü (2003), Lions Kulüpleri Federasyonu Atatürk Barış Ödülü (2004), Osmangazi Üniversitesi Onursal Doktora Ödülü (2005), Orhan Kemal Roman Armağanı (2007), Uluslararası İletişim Araştırmaları Birliği 50. Yıl Ödülü (Paris, Unesco, 2007), Aydınlanma Onur Ödülü (2012-Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Derneği), Lubumbashi İletişim Fakültesi Onursal Doktora Unvanı (2013), Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kültür Hizmeti Onur Ödülü (2014), Galatasaraylılar Derneği Onur Ödülü (2014), Aydın Üniversitesi Afrika Dostları Ödülü (2016), Şişli Belediyesi Kitap Haftası Ödülü (2017), Ömür Boyu Basın Başarı Ödülü (Büyükçekmece Belediyesi, 2017) Aydınlanma Ödülü (Beşiktaş Atatürkçü Düşünce Derneği, 2017).

HIFZI TOPUZ

ANI VE MEKTUPLARDA

MELİH CEVDET
ANDAY

Remzi Kitabevi

MELİH CEVDET ANDAY / Hıfzı Topuz

© Remzi Kitabevi, 2019

Her hakkı saklıdır.

Bu yapıtın aynen ya da özet olarak
hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin
yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Yayına hazırlayan: Öner Ciravoglu

Kapak: Ömer Erduran

ISBN 978-975-14-1926-2

BİRİNCİ BASIM: Ekim 2019

Kitabın basımı 2000 adet yapılmıştır.

Remzi Kitabevi A.Ş., Akmerkez E3-14, 34337 Etiler-İstanbul

Sertifika no: 10705

Tel (212) 282 2080 Faks (212) 282 2090

www.remzi.com.tr post@remzi.com.tr

Baskı: Seçil Ofset, 100. Yıl Mah., Matbaacılar Sitesi

4. Cad. No: 77 Bağcılar-İstanbul

Sertifika no: 44903 / Tel (212) 629 0615

Cilt: Çifçi Mücellit, 100. Yıl Mah., Matbaacılar Sitesi

5. Cad. No: 24-25 Bağcılar-İstanbul

Tel (212) 629 4783

ÖNSÖZ

Melih Cevdet Anday’la 1953’ten 1980’e kadar 27 yıl süren sıcak bir dostluğumuz oldu. O dönemde Melih Cevdet en yakın arkadaşımды. Şiir kitaplarıyla ün yapmıştı. Birbirimizden gizlediğimiz hiçbir şey yoktu. Her düşüncemizi ve duygumuzu paylaşırdık. Önce *Akşam* gazetesinde bir süre birlikte çalıştık. Sonra ben Unesco’ya girdim, o İstanbul’da kaldı, mektuplaştık. Daha sonra o da zaman zaman Paris’e geldi, birlikte olduk. Dostluğumuz hep sıcak bir hava içinde sürdü.

Bu kitabın birinci bölümünde onunla dostluk ilişkilerimizi ve bozuşmamızı anlattım. İkinci bölümü de onun mektuplarına ayırdım.

Mektuplar Melih’in iç dünyasını yansıtıyor. Onun çektiği sıkıntılara tanık oluyoruz. Geçinmek için durmadan birçok yere yazı yazmak... Çevredekilerle zaman zaman çekişmeler, sağlık sorunları ve bunların yarattığı bunalımlar...

Melih’le günün birinde bozuştuk. Ben anılarımı orada bitiriyorum. Amacım Melih Cevdet’in bütün yaşamını yazmak değildi, onlar çok yazıldı. Dostluğumuzun koptuğu yerde anılarıma son verdim. Kitabı noktaladım.

Bu kitap 27 yıllık bir birlikteliğin acı-tatlı olaylarını yansıtıyor.

BÖLÜM I

Anılarımda Melih Cevdet

İlk Karşılaşma ve Akşam'lı Yıllar

Melih Cevdet Anday'ı ben 1953 Temmuzunda tanıdım. Elbette daha önceleri şiirlerini biliyordum. Bir zamanlar Orhan Veli ve Oktay Rifat'la yazdıkları *Garip*'teki şiirleri hep belleğimdeydi. O kitabı hâlâ kitaplığımda titizlikle saklarım.

Sonra 1946'da *Rahatı Kaçan Ağaç*'ı defalarca okudum. 1952'de *Telgrafhane* bana coşkulu günler yaşattı. Bazı şiirler hâlâ belleğimde. Bunlar Türk edebiyatında yeni bir dönemin başlangıcıydı. Melih Cevdet gerçekleri bize başka bir dille anlatıyordu. Esprili ve sıcak bir dille. Bu dili Prévert'in ve Éluard'ın şiirlerinde de bulmuştum. Melih'i okuyunca bu tür şiirlere kavuştuğumuz için ne kadar çok seviniyordum.

Akşam gazetesinde altı yıldır çalışıyordum. Orhan Veli'yi 1949'da yedek subaylığı yaparken Ankara'da Şükran Lokantası'nda tanımıştım. Bir gün Mehmed Kemal Kurşunluoğlu ile birlikte kafaları çekerken ona rastlamıştık. Ne yazık ki meyhanelere sık sık gidemiyordum. Melih Cevdet ve Oktay Rifat da o dönemde Ankara'daydılar ama hiç karşılaşamadık.

Aradan yıllar geçti, muhabir olarak çalıştığım *Akşam*'da istihbarat şefi olmuştum, yazışları sekreterliği de yapıyordum. Vâlâ Nurettin, Şevket Rado ve Cemal Refik de gazetenin köşe yazarlarıydı.

1953 yılının Temmuz ayında bir gün Şevket Rado yanında tanımadığım orta boylu, gözlükle, sevimli bir kişiyle istihbarat odasına gelerek,

“Bak Hıfzı, sana Melih Cevdet’i tanıtacağım,” dedi.

Tanıştık. Kendisini çok sempatik buldum. Kırk yıllık dost gibiydik. Birbirimizi hiç yadırgamadık. Pırıl pırıl bir belleği vardı. Yapı Kredi’nin yayınladığı *Doğan Kardeş*’e yazı veriyordu. O grubu Vedat Nedim Tör ile Şevket Rado yönetiyordu.

Biz sohbet ederken Vâlâ Bey de konuşmamıza katıldı. Sıcak bir sohbe dalmıştık. Vâlâ Bey bu sohbeti sürdürmek için bizi ertesi akşam Kadıköy’deki evine yemeğe çağırdı.

Sanırım o yıllarda Vâ-Nû’lar Mühürdar’da Cem Sokağı’nda bir evde oturuyorlardı. Ertesi akşam gazeteden Vâlâ Bey’le birlikte ayrıldık. Yolda Vâlâ Bey bana şöyle dedi:

“Görüyorsun, Melih Cevdet çok geniş kültürlü bir sanatçı yazar ve şairdir ama ne yazık ki şimdi işsiz. Milli Eğitim Bakanlığı’nda çalışıyordu. Hasan Âli Bey bakanlıktan ayrıldıktan bir süre sonra işine son verdiler. Melih Bey açıkta kaldı. Kendisine gazetede bir iş bulabilirsen sevinirim.”

“Aman Vâlâ Bey, ben de elbette Melih Cevdet’le birlikte çalışmayı çok isterim. Kendisiyle yakın dost olacağımıza inanıyorum. Ama ne yapabilirim, bilmiyorum. Kâzım Şinasi Bey’in ne kadar sıkı olduğunu siz benden iyi bilirsiniz. Kadroya kimseyi almak istemez. Belki ben Melih Cevdet’e açıktan yazı yazdırabilirim. Yazı başına ufak bir ücret ödeyebiliriz. Ama bu para onu kurtarmaz ki!”

“Olsun, hele sen kapıyı bir arala, Melih yazmaya başlasın, göreceksin kısa zamanda bu iş rayına oturacaktır.”

Buna benim de aklım yattı. Melih’e röportaj başına 5 lira ödeyebildik. Sonrası Allah Kerim!

Vâlâ Bey bu öneriyi iyi karşıladı. Melih’in de buna aklı yattı. Ve ertesi gün gazeteye geldi. Birkaç röportaj konusu önerdim. Çoğunu sıcak karşıladı ve takma adla yazmaya başladı.

Artık Melih her gün gazeteye geliyor ve tatlı tatlı sohbet ediyorduk. Muhabir arkadaşlar da kendisinden çok hoşlandılar. Düşünüyorum kimler vardı o zamanlar; belki Şahap Balcıoğ-

lu, Semih Balcıoğlu, Sadettin Gökçepınar, Nâzım Dersan, İsmet Yenisey, Remzi Tozanoğlu, Arif Derebeyoğlu, Çetin Özkırım, fotoğrafçı Meftun Olgaç, Orhan Tahsin... Bir de Dame de Sion’lu genç çevirmen Merih İpek. Artık havamızı bulmuştuk. Tatlı sohbetlerin sonu gelmiyordu.

Hatta günün birinde yazışleri müdürümüz ve büyük saygı duyduğumuz Enis Tahsin Til bizim salona gelerek,

“Çocuklar ne güzel eğleniyorsunuz. Nelere gülüyorsunuz öyle? Anlatın da ben de güleyim,” demişti.

Neyi anlatacaktık? İpe sapa gelmez espriler, fıkralar...

Önceleri gazetenin iki ortak sahibi vardı. Dışışleri Bakan Necmettin Sadak ve gazeteyi yöneten Kâzım Şinasi Dersan. Bir süre sonra Necmettin Sadak ölmüş ve hissesi kızlarına kalmıştı. Birinin eşi doktordu, hiç gazeteyle ilgisi yoktu. Ötekinin eşi o dönemin ünlü kalecilerinden Necdet Erdem’di. Necdet bir maçta hakem Tarık Özerengin’i dövmekle ünlü olmuştu. Gazetenin spor sayfasını yönetiyordu. Yazışleriyle hiç ilgisi yoktu.

Ben üst düzeyde görevler alınca gazeteye demokratik bir hava getirmeye çalıştım. Patron Kâzım Şinasi Bey, yazışleri ve istihbarat servislerine hiç uğramaz ve kendi odasından çıkmazdı. Muhabirleri de pek tanımazdı. Arada büyük bir kopukluk vardı. Bu havayı yumuşatmak için kuruluş yıl dönümü dolayısıyla yemekli bir toplantı düzenlemeye karar verdim. Patron buna hayır demedi. Yemeğe yalnız yazarları ve muhabirleri değil, bütün teknisyenleri, makinistleri ve dizgicileri de çağırdım. Kâzım Bey’i onların arasına oturttum. Kâzım Bey bu havayı hiç yadırgamadı. Biz yazarlar ise masanın başka bir köşesinde yer aldık. Kimler vardı... Vâlâ Nurettin, Şevket Rado, Melih Cevdet, Oktay Rifat, Orhan Kemal ve bütün muhabir arkadaşlar.

Kâzım Şinasi Bey ilk kez çalışanlarla bir araya geliyordu. Onnik Usta’yı, Mösyö Durazzo’yu, İzzet Usta’yı ve öteki teknisyenleri dinlemekten çok zevk aldı. Artık gazetede demokratik bir hava esiyordu.

Bir süre sonra Melih'le birlikte gazetede bir edebiyat sanat sayfası düzenlemeyi düşündük. Sayfa sorumlusu Melih Bey olacak ve yazıları o toplayacaktı. Yazarlara ve şairlere ücret ödemeyi düşünmüyorduk. Patronun bu işe aklı yattı. Hemen kolları sıvadık. Melih'in bütün dostları da seferber oldu. Öyle ki, gelen yazıları sayfaya sığdırmakta güçlük çekiyorduk. Kimler yoktu yazarlar arasında; Oktay Rifat, Orhan Kemal, Halikarnas Balıkcısı Cevat Şakir, Sabahattin Kudret Aksal, Sabahattin Batur, Fazıl Hüsni Dağlarca, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Sabahattin Eyüboğlu, Muzaffer Buyrukçu ve daha kimler, kimler...

Edebiyat sayfasının ilk sayısı büyük yankı uyandırdı. Artık bu iş tutmuş sayılıyordu.

O dönemde Melih'in yakın bir hanım arkadaşı vardı. *Yeni Sabah* gazetesinde köşe yazarı Müşerref Hekimoğlu. Melih gazeteye girdikten bir süre sonra Müşerref de her gün gazeteye uğramaya başladı. Birlikte meyhanelere gidiyorduk. Bu tatlı ve zarif arkadaşımızı bütün yazarlar ve sanatçılar çok beğeniyorlardı. Geniş bir aydın çevresi vardı. Melih'i kıskanmayan kalmamıştı.

Şurasını da belirtmekte yarar var. Melih evliydi. Eşi Sabahat Hanım'ı Ankara'da bırakıp İstanbul'a yalnız gelmişti. Ondan hiç söz etmiyordu. Bu ayrılığın nedenini bilmiyordum, merak edip sormuyordum bile. Eşinin adını bile duymamıştım.

Bir gün yine gazetede yumulmuş çalışıyorduk. Odacı Ali Efendi,

"Melih Bey, bir ziyaretçiniz var," diye kapıdan başını uzattı.

Melih de,

"İçeri alın," dedi.

Genç ve zarif bir hanım belirdi kapıda. Melih yerinden fırlayarak,

"Aa, Sabahat," diye haykırdı.

Coşkuyla kucaklaştılar.

Melih mutlu bir yüzle ilerleyerek,

“Hıfzı, sana eşimi tanıtayım,” deyince şaşkınlık içinde kaldım.

İkisinin de mutluluğu yüzlerinden okunuyordu. Bu beklenmedik olay beni de çok sevindirmişti. Biz de kucaklaştık. İki-üç tatlı sözden sonra onları yalnız bırakmanın gerektiğini anlayarak,

“Benim mürettephanede biraz işim var, bir süre alt katta olacağım,” diye onlardan izin istedim.

Bunu gayet doğal karşıladılar.

Yarım saat sonra yazışlarından döndüğüm zaman onları çok sıcak bir havada buldum. Melih’i belki de hiç bu kadar keyifli görmemişim.

“Hıfzı, biz kararımızı verdik. Bu akşam Büyükada’ya gidiyoruz,” dedi. “Birkaç gün orada tatil geçireceğiz. Bunu sakın kimseye söyleme. Anlıyorsun değil mi ama hiç kimseye. İdare et, anlaştık mı?”

“Sen merak etme,” dedim. “Nereye gideceğini hiç bilmiyorum.”

Onlara mutlu günler diledim. Öpüştük, ayrıldık.

Yahu bu nasıl işti? Ya Müşerref yarın bana Melih’i sorarsa ne diyecektim. Yalan söylemeyi bir türlü beceremiyordum. Çaktı-rırım diye de korkuyordum.

Ertesi gün korktuğum başıma geldi. Müşerref’ten telefonların ardı arkası kesilmiyordu, “Melih nerelerde?” “Bilmiyorum, bana bir şey söylemedi.” Sonunda Müşerref kalkıp gazeteye geldi,

“N’oldu bu adam böyle? Sormadığım kimse kalmadı. Kimse bir şey bilmiyor. Acaba bir yerde sızıp kaldı mı? Yoksa başına bir felaket mi geldi. Emniyetten araştırdım. Onlar da böyle bir olay duymamışlar. Yoksa denize mi düştü? İnşallah bir cinayet olayı falan değildir. Bostancı’daki annesine ve babasına ulaştım. Onların da hiç haberleri yok. Büsbütün telaşlandım.”

Günler günleri kovaladı, herkes telaş içinde. Melih’ten ise zaman zaman telefonlar geliyordu,

“Hıfzı ne haber? Kimse bir şey bilmiyor değil mi”?

“Hayır. Kimseye söylemedim.”

“Aman gözünü seveyim, idare et!”

“Ediyorum, ediyorum ama nereye kadar?”

“Merak etme, birkaç gün sonra döneceğiz.”

Günler böyle geçti. Hafta başı bir de baktım Melih kapıda.

“Anlat!” diye haykırdım. “Sabahat Hanım’ı ne yaptın?”

“Bu sabah onu Ankara’ya yolcu ettim. Orada işlerini tasfiye edip dönecek. Barıştık! Burada bir ev tutup birlikte yaşayacağız. Buzlar eridi. Aramızda hiçbir sorun kalmadı. Böyle olduğuna göre öteki ilişkilerimi tasfiye edeceğim!”

Mutlu son!

Böylece Melih aramıza dönmüş oluyordu. Müşerrefle telefonlaştılar. Ne konuştuklarını bilmiyorum. Melih,

“Her şeyi anlattım,” dedi. “Başka türlü yapamazdım!”

Sabahat Hanım artık bizim ufak topluluğumuzun ayrılmaz bir parçası olmuştu. Eşim Nezihe’yle de aralarında çok sıcak bir dostluk kuruldu. Hemen hemen her akşam birlikte oluyorduk. Balıkpazarı fasılları, bizim Nişantaşı’ndaki konakta geç saatlere kadar içkili sohbetler, Bedri Rahmi’nin katıldığı demlenme sofraları, pazarları Boğaz gezileri...

Günler işte böyle tatlı bir havada geçiyordu. Ama günün birinde gazetede bir fırtına koptu. Bir pazartesi sabahı gazeteye geldim, bir de ne göreyim! Yazışlerinde masaların yerleri değiştirilmiş, Necmettin Sadak’ın ölümünden sonra benim işgal ettiğim başyazar odasının camekânları kaldırılmış, spor servisinin başındaki Necdet Erdem de üst kattaki odasını bırakarak yazışlerinde başköşeye yerleşmiş oturuyor.

Şaşkınlık içindeydim. Gazetede bu bir darbe girişimiydi. Necdet beni görünce,

“Hıfzı Bey,” dedi. “Gazeteye aldığın bu solcu yazarlar başımıza büyük bela getirecekler. Öğrendiğime göre gençler gazeteyi basmaya hazırlanıyorlarmış. Bu iş böyle yürümez, gazete-

yi solculara bırakmayacağım! O senin dostun Melih Bey, buraya adımını atacak olursa kendisini pataklarım. Haberin olsun!”

Buz gibi oldum. Bu kaleci Necdet zaten sabıkalıydı. Hem de güçlü kuvvetliydi. Melih’i rahat rahat pataklayabilirdi. Soğukkanlılığımı korumak zorundaydım. Bütün arkadaşlar susmuş Necdet’i dinliyorlardı.

Genç muhabirlerden Orhan Tahsin’e,

“Hemen aşağıya in, sokağın köşesinde Melih’i bekle. Ona durumu anlat, sakın buraya çıkmasın! Korkunç olaylar çıkabilir. Bahçekapı’daki Havra dediğimiz meyhanede beni beklesin, orada olacağım,” dedim.

Patron daha gazeteye gelmemişti. Zaten böyle bir havada ne yapabilirdi ki?

Yarım saat sonra Havra’da Melih’le buluştuk. Artık gazeteye dönemeyecekti. Ben de gazeteden ayrılmak zorunda kaldığımı anlıyordum. Hemen bir iş aramam gerekiyordu.

O akşam dostum Rasih Nuri İleri ve Ziya Şav’la buluştuk. Ziya Ankara’da Siyasal Bilgiler’i bitirdikten sonra birkaç yıl Merkez Bankası’nda çalışmış sevimli bir arkadaşımızdı. Bana onu Rasih Nuri tanıtmıştı. Babası bir zamanlar Lozan Konferansı’nda İsmet İnönü’ye çevirmenlik yapmış, daha sonra da Haydarpaşa Lisesi Müdürlüğü’ne atanmış Saffet Şav’dı. Çevresinde çok sevilen bir kişiydi. Ziya bir süre sonra bankadan ayrılarak yakın arkadaşlarının kurduğu Üçgen Limited Şirketi’ne katılmıştı. Durumu iyiydi. *Akşam*’dan ayrılmayı düşündüğümü söyleyince,

“İstersen gel bizde çalış,” dedi.

“Ne iş yapacağım?”

“Bir şeyler uydururuz. Hele bir başla!”

“Hemen kabul ettim. Gazetedeki işleri artık askıya alıyordum. Her gün öğleden sonraları Galata’daki şirkette bürokratik işler yapmaya başlamıştım. Gazeteye sabahları 7.00’de gidiyor ve öğleyn işi bırakıyordum. Patron bendeki soğukluğu an-

lamakta gecikmedi. Bir akşam beni Talimhane'deki evinde yemeğe çağırdı. Sofraya oturduk, Kâzım Bey babacan bir halde,

"Hıfzı, kaç zamandır gazeteyle eskisi gibi pek ilgilenmiyordun. Bir şeye mi kızdın, bir şeye de mi darıldın?" diye sordu.

Tam sırasıydı. Hemen içimi boşalttım.

"Beyefendi, gazeteden ayrılmayı düşünüyorum," dedim.

Patron,

"Yoo, olmaz öyle şey," dedi. "Necdet spordan başka şeyden anlamaz. Başka işlere de burnunu sokamaz. Gazeteyi sen yöneteceksin."

Gerçekten de öyle oldu. Bir süre sonra yazışları müdürlüğüne, şimdiki deyimle genel yayın müdürlüğüne atandım. Necdet de spor servisine döndü."

Melih ise, gazeteyle artık küsmüştü. Ama elbette ki dostluğumuz hiç aksamadı. Yine her akşam aynı yerlerde, bazen de bizim konakta aynı dostlarla havamızı sürdürdük.

Olay unutuldu, ya da belleklerimizde kötü bir anı olarak kaldı. Ama ne yazık ki bellekler bazen kötü yönde çalışıyor, gerçek olmayan şeylere inanıyoruz. Acı bir şey, ama yapacak bir şey yok.

Aradan 28 yıl geçti. Yıl 1983. O yıl 18 Mart'ta *Cumhuriyet*'te Melih Cevdet'in "Akan Zaman-Duran Zaman" başlıklı yazısından bir bölüm:

...Akşam gazetesinden haftada bir sanat sayfası düzenlememi istediler. Ben bu işi yürütürken iç sayfa sekreterliği boşalmış yazışları müdürü Hıfzı Topuz bu işi bana önerdi. Artık aylıklıydım. Hıfzı Topuz da yazdı, Çetin Özkırım da yazdı o günlerin anılarını.

Orada ilk yaptığım röportaj dizisi 'Dünkü Meşhurlar' adını taşır. Tümü yaşlı olduğu için ya yetişemiyor ya da son dakikalarına yetişiyordum. Örneğin Meşrutiyet Dönemi'nin ünlü İçişleri Bakanı Reşit Bey'in evine telefon edip dileğimi

anlattığımda oğlu Cemal Reşit Rey, önce ‘Hasta’ dedi, kısaca. Benim direnmem üzerine ise ‘Kiminle konuşacaksınız? Son nefesini veriyor,’ diye ekledi.

Sonra ünlü kantocu Şamram’ın evine gittiğimi sanıyorum. Kapıyı çaldım şişmanca, orta yaşlı bir Ermeni yurttamız açtı, gözü yaşlıydı ‘Şamram Hanım’la konuşmak için gelmiştim,’ dedim. ‘5 dakika önce öldü, ben oğluyum,’ diye yanıtladı beni. Başka bir gün de yeni bir röportaj dizisine başlama kararı aldık ben, Oktay Rifat, Orhan Kemal. İstanbul’un en yoksul semtlerine gidecek, evlerine girecek, o mutsuz insanların nasıl yaşadıklarını anlatacağıtık. Dizinin adı ‘Nasıl Yaşıyorlar’dı. Başladım dolaşmaya, kısaca söyleyeyim, gördüklerim beni ürpertmiştir. Örneğin, bir odada oturan 7 kişilik bir aileyi ziyaret etmiştim, bu ailede yalnızca bir kişi, 18 yaşında büyük bir kız çalışıyordu ve bu kız veremedi. Fakat ana-baba kızın hastalığını saklıyorlardı. Duyulursa işinden olur korkusu ile.

Röportaj ilgi uyandırdı ama yarıda kesildi. Gazetenin ölmüş patronlarından birinin damadı spor sayfasını yönetirdi ve karısı dolayısıyla ortaklardan biri idi. Bir sabah gelmiş ‘Burası yabancı ideolojilerin propaganda merkezi oldu,’ diyerek benim masamı kaldırtmış. Hıfzı Topuz telefonla durumu bana bildirdi ‘Gelme artık,’ dedi. O zamanlar bir gazeteci hiçbir gerekçe gösterilmeden kapı dışarı ediliyordu. Ne dava hakkı vardı, ne tazminat alırdı. Daha sendika da kurulmamıştı. Köşe yazarlarından rahmetli Cemal Refik ikide bir ‘Biz gazetecilerin cenazesi ianeye kalkar,’ derdi.

Ben gene deniz kıyılarına, parklara döndüm.

***Hıfzı Topuz, Anday'ın mektuplarından ve ortak
anılardan, ünlü şair ve düşünürün gerçekçi bir
portresini çiziyor...***

"Son zamanlarda çok iş çıktı, çok yazı yazıyorum.
Tanin'e haftada beş gün fıkra, *Cumhuriyet*'e
haftada bir (cumartesileri) uzun bir makale,
Tef'e haftada bir mizah yazısı, şimdi hükümetin
eline geçen, Semih Tuğrul'un da başına geçtiği
Havadis'e takma adla bir aşk (ya da bir seks)
romanı, ayrıca Küçük Sahne için Yaşar'la beraber
tercüme ettiğimiz bir piyes (acele tarafından...).
Yetmez mi? Serseme döndüm vallahi."

Melih Cevdet Anday

www.remzi.com.tr

ISBN 978-975-14-1926-2

9 789751 419262